यथा यथा" भग०त० ५ निमित्ताधीने च "पुरुषो हि रथवती हयोर्नैमित्तिकोद्भवः" "सांसिद्धिकं द्रव्यत्वं स्यात् नैमित्तिकमथापरम्। नैमित्तिकं वह्नियोगात् तपनीयहतादिषु" भाषा० "पुरुषार्थहेतुकमिदं निमित्तं नैमित्तिकप्रसङ्गेन" सा०का०।

नैमित्तिकलय पु० "चतुर्युगसहस्रान्ते ब्राह्मो नैमित्तिको लयः" इत्युक्ते प्रलयभेदे "चतुर्दशगुणो ह्येष कालो ब्राह्मदिनक्षयः स्मृतम्। तस्यान्ते प्रलयः प्रोक्तो ब्रह्मन्! नैमित्तिको बुधैः" मार्कण्डेयपु०।

नैमिश न० निमिषमेव स्वार्थे अण्। निमिषारण्ये तीर्थभेदे निमिषशब्दे दृश्यम्। "पृथिव्यां नैमिषं क्षेत्रमन्तरीक्षे च पुष्करम्। त्रयाणामपि लोकानां कुरुक्षेत्रं विशिष्यते" भा०व० ७५ ७० श्लो०। नैमिषारण्यमप्यत्र।

नैमिशि पु० निमिशस्यापत्यम् इञ्। नितरां मिशस्यापत्ये ततः यूनि फक्। तस्य तौल्वल्या० न लुक्। नैमिशायण तद्वंशे अपत्ये

नैमिष न० अरण्यरूपे तीर्थभेदे अमारण्ये निमिषेण दानवबलं विष्णुना निहतमिति तस्य अथात्वं तद्विवचनं यथा वराहपु० "तेन चक्रेण तत् सैन्यमासुरं दुर्जयं बलात्। निमिषान्तरमात्रेण भस्मवद्भुवि धा कृतम्। एवं कृत्वा ततो देवो मुनिं गौरमुखं तदा। उवाच निमिषेणेदं निहतं दानवं बलम्। अरण्येऽस्मिंस्ततस्तेन नैमिषारण्यसंज्ञितम्। भविष्यति यथार्हं वै ब्राह्मणानां विशेषतः"। "नैमिषे तु महास्थाने देवी सा लिङ्गधारिणी" इति देवीभागवतात्। तस्येदम् "तद्वाच्यः" पा० ६। नैमिषे। तत्सम्बन्धिनि "स ह नैमिषीयाणामुद्गाता बभूव" छा०उ०।

नैमिषकुञ्ज न० तीर्थभेदे नैमेयशब्दे दृश्यम्।

नैमिषि पुंस्त्री निमिषति नि+मिष—क्त निमिषस्यापत्यम् इञ्। निमेषपुत्रस्यापत्ये ततः यूनि फक्। तस्य तौल्वल्या० न लुक्। नैमिषायण तद्वंशे अपत्ये पुंस्त्री०।

नैमिषेय त्रि० निमिषे भवः निमिषस्येदं वा वा० ढक्। १निमिषारण्यस्थे २नैमिषसम्बन्धिनि च "ततः नैमिषकुञ्जस्य वनानाद्य कुरूद्वह!। ऋषयः किल राजेन्द्र! नैमिषेयास्तपस्विनः" भा०व० ८२अ०।

नैमेय द०नि+मि—यत् स्वार्थेऽण्। विनिमये परीवर्ते अमरः

नैयग्रोध न० न्यग्रोधस्य विकारः दुस्या० अण् तस्य न लुक्। महाफलात् पर्वमेत्। पटकवादौ अमरः। "नैयग्रोधं भवति स्वधामेवावरुन्धे" शत०ब्रा०१२ ७२२ १४ [मांदी।

नैयङ्कव त्रि० न्यङ्कोरिदम् अण् यातपूर्वमेत्। न्यङ्कुमृगस्य च।

नैयमिक त्रि० नियमादागतः ठक्। नियमविधिप्राप्ते धर्मेषि ऋतुभार्यागमनादौ। [न्यायव्याख्याने ग्रन्थे।

नैयाय त्रि० न्यायस्य व्याख्यानो ग्रन्थः भृगवादि० अण्।

नैयायिक त्रि० न्यायं वेत्त्यधीते वा०या०ठक्। न्यायवेत्ते "नैयायिकानान्तु नये द्व्यणुकादावपीष्यते" भाषा०।

नैयासिक त्रि० न्यासं वेत्ति अधीते वा०या० ठक्। १हरदत्तकृतपदमञ्जर्यपरनामकन्यासग्रन्थाभिज्ञे २माहकादिन्यासवेत्तरि च।

नैरन्तर्य्य न० निरन्तरस्य भावः ष्यञ्। अविच्छेदे "स तु दीर्घकालनैरन्तर्यसत्कारासेवितो दृढभूमिः" पात० सू० "नैरन्तर्य्यात्तु संक्रान्तेर्ध्यानं विष्णुपदीदृशम्" सू०सि०

नैरपेक्ष्य न० निरपेक्षस्य भावः ष्यञ्। अपेक्षाशून्यत्वे "नैरपेक्ष्येऽपि प्रकृत्युपकारेऽविवेको निमित्तम्" सां०सू०

नैरयिका त्रि० निरये वसति ठक्। नरकवासिनि "पञ्चेन्द्रिया एव देवा नरा नैरयिका अपि" हेमच०।

नैराश्य न० निराशस्य निष्कामस्य भावः ष्यञ्। आशाशून्यत्वे "आशा हि परमं दुःखं नैराश्यं परमं सुखम्। यथा संछिद्य कान्ताशां सुखं सुष्वाप पिङ्गला" सां०प्र०भाष्यधृत वाक्यम् नैराश्यस्य सुखरूपत्वं तत्र समर्थितं यथा "निराशः सुखी पिङ्गलावत्" सां०सू० "नन्वाशानिवृत्त्या दुःखनिवृत्तिः स्यात् सुखं तु कुतः साधनाभावनादिति" उच्यते। चित्तस्य सत्त्वप्राधान्येन स्वाभाविकं यत् सुखमाशया पिहितं तिष्ठति तदेवाशाविगमे स्वव्यक्तिकं भवति तेजःप्रतिबन्धजलशैत्यवदिति न तत्र साधनापेक्षा" सां०प्र०भा०।

नैरुक्त त्रि० निरुक्तस्य व्याख्यानो ग्रन्थः तत्र भवो वा भृगवादि०अण्। १निरुक्तव्याख्याने ग्रन्थे तत्र २भवे(आसक्ते) च "त्रैविद्योहैतुकस्तर्की नैरुक्तो धर्मपाठकः" मनुः।

नैरुक्तिक त्रि० निरुक्तं निर्वचनं वेत्ति तद्ग्रन्थं वाऽधीते वा०या०ठक्। १निर्वचनाभिज्ञे २निरुक्तग्रन्थाध्येतरि च।

नैरूहिक पु० निरूहः प्रयोजनमस्य ठक्। सुश्रुतोक्ते वस्तिभेदे निरूहशब्दे ४०८८ पृ० दृश्यम्।

नैर्ऋत पुंस्त्री निर्ऋतेरपत्यम् अण्। १राक्षसे अमरः स्त्रियां ङीप्। "तस्यापि (यमस्य) निर्ऋतिर्भार्या नैर्ऋता येन राक्षसाः" भा०आ० ६६अ०। निर्ऋतिशब्दे इदं सूत्रोभार्य्यत्वं वक्तभेदादविरोधः। "अथनमत-